

Lichocka, Halina

O kształt monografii: "Dzieje nauk farmaceutycznych w Polsce 1918-1978"

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 24/4, 860-861

1979

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sprawę projektu utworzenia w Polsce szkoły rycerskiej dyskutowano w kontekście działalności Sobieskiego jako mecenasa oraz owocności jego studiów holenderskich. Przypomniano, iż późniejsza realizacja tego zamierzenia była poprzedzona serią inicjatyw o wiele liczniejszych i o wiele starszych niż sobie z tego zdawano sprawę w dotychczasowej literaturze (I. Stasiwicz-Jasiukowa, K. Targosz). Wskazano na nieznaną projekt powołania do życia szkoły kształcącej kadry korpusu inżynierów, opracowany w roku 1752 (J. Kozłowski).

Dyskusję zamknięto wnioskiem, by interesujące zebranych zagadnienia wojskowe zostały przedstawione specjalistom z tej dziedziny. Postanowiono, że na następne zebranie Zakładu zostaną zaproszeni historycy wojskowości i że punktem wyjścia do dyskusji będą trzy referaty: 1) doc. K. Targosz *Zabiegi o utworzenie Akademii Rycerskiej w Polsce w wieku XVII oraz studia zagraniczne szlachty polskiej*, 2) mgra J. Kozłowskiego *Z 1752 roku projekt założenia Szkoły Inżynierów Wojskowych przy Bibliotece Żaluskich*, 3) doc. W. M. Grabskiego *Spór o wiedzę wojskową w głównych systemach edukacyjnych XVIII wieku w Polsce*.

Jerzy Drewnowski
(Warszawa)

O KSZTAŁT MONOGRAFII: *DZIEJE NAUK FARMACEUTYCZNYCH W POLSCE 1918–1978*

Dnia 9 XI 1978 r. w Pałacu Staszica w Warszawie odbyło się zebranie autorów planowanej przez Zespół Historii Farmacji monografii poświęconej dziejom nauk farmaceutycznych w Polsce 1918–1978. W zagajeniu – kierownik Zespołu – dr B. Kuźnicka – omówiła problemy organizacyjne i badawcze Zespołu, wskazując na główny cel poznawczy: ukazanie miejsca farmacji jako dziedziny przyrodniczej, ale o wielorakich aspektach humanistycznych, w zespole innych nauk, przede wszystkim – botaniki i chemii, a także – przedstawienie procesów integracyjnych w łonie farmacji oraz separacyjnych, jak np. tworzenie nowych dyscyplin farmaceutycznych.

W Zespole, który zrzesza kilkudziesięciosobową grupę specjalistów różnych dziedzin, wyodrębniono kilka głównych tematów, wchodzących w zakres planów badawczych Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN: 1) Źródła do historii środków leczniczych w I Rzeczypospolitej; 2) Polska myśl farmaceutyczna w XIX i XX wieku; 3) Geneza i rozwój historii farmacji jako dyscypliny naukowej oraz 4) Dzieje nauk farmaceutycznych w Polsce 1918–1978.

Sprawą najważniejszą i najpilniejszą jest opracowanie czwartego tematu, a więc dziejów najnowszych, w których farmacja polska ma największy dorobek. W tej sytuacji Zespół Historii Farmacji zwrócił się do rzeczywistych twórców tej historii z propozycją opracowania zbiorowej syntezy, w której przedstawionoby ocenę polskiej farmacji.

Następnie prof. Z. Jerzmanowska odczytała i poddała pod dyskusję uwagi metodyczne oraz projekt wstępny przyszłej publikacji, przygotowany przez Komitet Redakcyjny w składzie: prof. Z. Jerzmanowska, dr B. Kuźnicka, dr J. Szostak. Projekt ten postulował podział opracowania na 3 okresy historyczne: I) Okres międzywojenny; II) Lata wojny i okupacji; III) Okres powojenny. Dla każdego z tych okresów proponował opracowanie dziejów nauk farmaceutycznych w układzie problemowym. Największą trudność w tym ujęciu pracy stanowiło wytypowanie takich problemów, aby ich zakres tematyczny obejmował wszystkie kierunki rozwoju farmacji naukowej.

Dyskusja koncentrowała się wokół następujących zagadnień: 1) Cele i charakter monografii; 2) Problemy metodologiczne; 3) Plan i zakres pracy – uwagi do projektu wstępnego.

Dyskutanci wnieśli wiele cennych poprawek do projektu wstępnego. Monografia ma przedstawiać dorobek polskiej farmacji w okresie ostatniego sześćdziesięciolecia; wskazać, czym jest farmacja współczesna, jaka jest jej rola i jakie miejsce zajmują dziś farmaceuci tak w nauce, jak i w różnych dziedzinach zawodowych. Do tych osiągnięć należy m.in. zaliczyć polskie pierwsze wdrożenia wyników badań naukowych do przemysłu, jak również reformy studiów farmaceutycznych. Szeroko dyskutowano nad zagadnieniami stosowanej terminologii i zakresu tematycznego poszczególnych rozdziałów. Dyskusja pozwoliła na ustalenie ogólnej koncepcji monografii.

Pracę nad jej realizacją rozpoczęto w roku jubileuszowym – Sześćdziesięciolecia Odzyskania Niepodległości. W sali obrad zorganizowana była wystawa prywatnych zbiorów mgra W. Ciechomskiego poświęcona okresowi tego sześćdziesięciolecia, składająca się z fotografii, dokumentów, monet i innych eksponatów, w tym również materiałów dotyczących dziejów farmacji i medycyny.

Halina Lichocka
(Warszawa)

POSIEDZENIE NAUKOWE ZESPOŁU HISTORII NAUKI XIX WIEKU

4 maja 1979 r. w Instytucie Historii Nauki, Oświaty i Techniki odbyło się – pod przewodnictwem kierownika Zespołu prof. Andrzeja Grabskiego – posiedzenie, na którym doc. Artur Leinwand wygłosił referat *Tadeusz Szturm de Sztrem – sekretarz naukowy Instytutu Gospodarstwa Społecznego*. Referent przedstawił fragment większej pracy, której celem jest opracowanie życia i działalności naukowej tytułowego bohatera. Na sali, obok członków Zespołu i wielu pracowników Instytutu, znalazły się też osoby współpracujące z Tadeuszem Szturm de Sztremem w Instytucie Gospodarstwa Społecznego, znające go z powojennej działalności redaktorskiej oraz przyjaciele.

Referat składał się z dwóch części. Jedna poświęcona była biografii Szturm de Sztrema; druga – jego działalności naukowej w zakresie ekonomii, statystyki i pracom związanym z pełnieniem przezeń funkcji sekretarza naukowego IGS. Wydaje się uzasadnione przyjęcie takiej właśnie koncepcji referatu. Przedstawiona postać nie należy bowiem do osób powszechnie znanych, nie należy nawet do osób znanych przedstawicielom różnych gałęzi nauk społecznych. Skromny, sumienny, pracowity sekretarz IGS, a po II Wojnie Światowej opiekun spuścizny naukowej długoletniego dyrektora tej placówki – prof. Ludwika Krzywickiego – przyczynił się w okresie międzywojennym do podniesienia rangi instytucji, w której przyszło mu pracować, a w czasie wojny dbał o zabezpieczenie jej zbiorów i pomagał w opracowaniu zagadnień, jakie podejmowano w ramach nielegalnego jej istnienia.

Urodzony w 1892 r. w Niżnym Nowgorodzie, pochodził z rodziny wywodzącej się z Alzacji. Po ukończeniu gimnazjum w Astrachaniu studiował w Petersburgu medycynę i prawo. Po przybyciu do Warszawy związał się z PPS, krótko był w Legionach, a po odzyskaniu przez Polskę niepodległości zrezygnował z wszelkiej działalności partyjnej. W 1921 r. został członkiem IGS, będąc aż do 1944 r. w Zarządzie tego towarzystwa i pełniąc obowiązki sekretarza naukowego. W tymże czasie współpracował z Instytutem Spraw Społecznych, Wolną Wszechnicą Polską, pełnił funkcję sekretarza i zastępcy redaktora naczelnego „*Ekonomisty*”, pisał artykuły na tematy ekonomiczne, redagował wszystkie wydawnictwa IGS, dołączając do wielu opracowaną przez siebie bibliografię przedmiotową, był twórcą koncepcji „*Rocznika Statystycznego*”. Jak wszyscy członkowie IGS związany był sympatiami z polską klasą robotniczą, opracowywał w różnych latach projekty programu dla robotników, był członkiem Komisji Sejmowej do spraw społeczno-finansowych. Swą bogatą wiedzę i doświadczenie przekazywał młodemu, przyciągając ich do współpracy z IGS. Cichy i skromny, wiele prac nie podpisywał swoim nazwiskiem, stąd trudno dziś ustalić teksty jego autorstwa. Trudność ta sprawia, iż opracowanie jego wkładu naukowego do ekonomii i statystyki stanowi wciąż jeszcze dla referenta sprawę przyszłości. Szturm de Sztrem zmarł w 1968 r. w Warszawie jako emerytowany pracownik Państwowego Wydawnictwa Naukowego.

Dyskusja nad referatem – dzięki zawartym w nim osobistym wspomnieniom – przybliżyła zebranych jego interesującą postać, uwypukliła też liczne jeszcze białe plamy w znajomości jego naukowej spuścizny.

Henryka Holda-Różewicz
(Warszawa)